

28.06.2022

212/00.04.04/2022

Ympäristöministeriö
lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntönnö 8.6.2022 Dnro VN/630/2022

**Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta /
Ympäristöministeriö**

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua suunnitelman sisällöstä ja lausuu suunnitelmasta alla olevien alaotsikoiden alle.

Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)

Ei huomautettavaa. Kerran valtuustokaudessa asian käsittely on realistinen eikä rasita kuntaa liiaksi. Se mahdollistaa ajankohtaisen tiedon hyödyntämisen ja reagoimisen mahdollisiin muutoksiin.

Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)

Ilmastosuunnitelman sisältövaatimukset ovat selkeitä, tarkoituksenmukaisia ja antavat kunnalle toteutukseen liikkumavaraa. Esitetty muutos kuntien mukaan ottamisesta ilmastosuunnitelmien tekemiseen on siten pääasiassa kannatettava. Koska laista tulisi muutosesityksen myötä kaikkia kuntia sitova ja velvoittaisi ne lakisääteisesti tekemään ilmastosuunnitelmat, on tässä otettava huomioon erityisesti pienten kuntien resurssiniukkuus. Ilmastolain muutos tulee kohdistumaan eniten pieniin kuntiin, koska lähes kaikilla isoilla kunnilla on jo ilmastosuunnitelma. Pienet kunnat kärsivät jo nyt henkilöstö- ja rahoitusresurssien puutteesta ja uusi velvoite pahentaa tilannetta. Tämä tulee ottaa huomioon ja ottaa käyttöön tarvittaessa rahoitusta ja välineitä kuntien työtä helpottamaan. Esityksessä mainittu valtion tuki hakemuksen perusteella on hyvä ja se tulee kohdentaa erityisesti pieniin kuntiin ja sellaisiin kuntiin, joilla ei ole olemassa ilmastosuunnitelmaa.

Esityksessä oleva tavoite sallia kunnille ilmastotoimien toteuttaminen omista lähtökohdistaan ja kunnalle tärkeiden asioiden painottaminen sekä päästötietoja koskevien maksuttomien työkalujen turvaaminen ovat tärkeitä, jotta voitaisiin turvata edes jollakin tavalla yhtäläiset mahdollisuudet ilmastosuunnitelman laatimiseen. Ilmastosuunnitelman vähimmäissisällön määrittelyssä on syytä kuunnella kuntien mielipiteitä ja mahdollisuuksia. Esitys Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämän päästötietopalvelun sisällyttämisestä lakiin on kannatetta. Toki se edellyttää, että laskenta ja tietopalvelu säilyvät kunnille maksuttomana. Lisäksi työkalujen tulee olla ajan tasalla, lähtökohtaisesti vähintään edellisen vuoden tiedoilla.

Laissa ehdotettu kasvihuonekaasupäästöjen päästörajaus, jossa tuulivoimakompensaatio ei ole mukana, tasa-arvoistaa kuntia, kun Pohjois-Karjalan kunnilla on rajalliset mahdollisuudet edistää tuulivoiman tuotantoa. Maatalouden päästöjen alueperusteinen laskenta ei ole tasa-arvoinen, koska kulutus toteutuu

28.06.2022

212/00.04.04/2022

laajemmalla alueella. Tämä sektori on myös kuntien suurimpia haasteita päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi.

Kunnan ilmastosuunnitelman seuranta (14 a § 3 mom)

Seurantavelvoitetta mietittäessä tulee ottaa huomioon, ettei kaikilla kunnilla ole osaamista tai kokemusta ilmastotoimien ja vaikuttavuuden seurannasta. Seurantaan varten olisi tarpeellista olla olemassa jokin malli ja indikaattorilistaus, mikä helpottaisi kuntia hahmottamaan millainen seurantajärjestelmän tulisi olla. Indikaattorilistauksesta voisi jokainen kunta valita heidän tavoitteidensa toteutumista parhaiten mittaavat. Pienten kuntien resurssipulan vuoksi, indikaattoreiden tulee olla sellaisia, joiden seuranta ei edellytä uuden tiedon tuottamista ja laskentaa.

Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)

Ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa on ainoa tapa saada suunnitelma jalkautettua. Sitä, miten ilmastosuunnitelma näkyy strategiassa ja millaisia tuloksia toimintakertomuksessa siihen liittyen voidaan raportoida, toimivat hyvänä tukena ilmastosuunnitelmien seurantaan. Siihen, mitä tämä käytännössä tarkoittaa kuntajohdolle, ei kunnissa välttämättä ole riittävästi tietoa. Tämän tueksi tarvitaan kuntapäätäjille kohdennettua ilmastojohtamisen koulutusta.

Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

Ei huomautettavaa. On tärkeää, että pienten kuntien vähäisemmät resurssit toteuttaa ilmastotyötä on huomioitu ja maakuntien liittojen keskeinen rooli alueellisen ilmastotyön edistäjänä on tunnustettu. On myös kannatettavaa, että pienille kunnille tuodaan mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhteistyössä muiden kuntien tai maakunnan tasolla. Pienemmät kunnat tarvitsevat suunnitelmien laatimiseen tukea, ja maakuntien liittojen rooli tässä on merkittävä.

Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1-4 mom)

Ei huomautettavaa.

Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

Ei huomautettavaa.

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

Esityksen vaikutuksia on pohdittu laajasti ja monipuolisesti. Alla muutama huomio.

Kuntien ja alueiden päästölaskentajärjestelmän ja päästöskenaariotyökalun säilyminen maksuttomina palveluina on tämän veloitteen toteuttamisen kannalta välttämättömät. Kunnat voivat esityksen mukaan itse määrittää omat tavoitteensa ja toimenpiteensä ilmastosuunnitelmaan. Tämä on hyvä, koska silloin jokainen kunta voi määrittää itselleen mahdolliset tavoitteet ja toimet, mutta niiden riittävyys ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tulee arvioida jollakin tavalla. Tärkeää tässä on seuranta ja toimien toteutumisen varmistaminen, jotta tarkoitetut ilmastohyödyt myös saavutetaan.

Hiilinielujen osalta on syytä tuoda metsien ja puuston merkityksen rinnalle maaperään sitoutuva ja varastoituva hiili. Tätä voidaan lisätä ja ylläpitää myös maataloudessa.

28.06.2022

212/00.04.04/2022

Maankäytön muutosten vaikutus hiilinieluihin, esimerkiksi kun metsää raivataan rakennusmaaksi tai metsittämisen lisääminen, tulisi tehdä näkyväksi mittavalla indikaattorilla. Alueiden käytön suunnittelu on avainasemassa ilmastosuunnitelman toteutumisessa ja siitä vastaavien henkilöiden osaaminen on varmistettava.

Liikkumisen tarpeen vähentämisessä ja ohjaamisessa on otettava huomioon alueiden suuret erot esimerkiksi joukkoliikenteen lisäämisen mahdollisuuksissa.

Ilmastolain muutoksen ilmastovaikutuksia pohdittaessa luotetaan paljon kuntien osaamiseen mitä tulee ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen. Tämä ei ole realistista kaikissa kunnissa ja siksi on osoitettava resursseja ilmasto-osaamisen koulutukseen tarvittaville tahoille kunnissa. Tämän osaamisen tärkeys korostuu entisestään, kun mukaan otetaan muiden ympäristövaikutusten ja monimuotoisuuden huomioon ottaminen kunnallisessa ilmastosuunnitelmassa ja sen toteutuksessa. Taloudellisten vaikutusten kohdistuminen kotitalouksiin on tuotu hyvin esille. Kulutuksen vähentäminen ja sen siirtäminen uusiutuviin vaihtoehtoihin on avainasemassa ilmastomuutoksen hillinnässä. Tähän voidaan vaikuttaa mainitulla informaatio-ohjauksella. Sen rinnalle tarvitaan myös hintaohjausta siten, että uusiutumattomiin, fossiilisiin, raaka-aineisiin perustuvien tuotteiden hinta olisi selvästi uusiutuvia vaihtoehtoja kalliimpi. Uusiutuvien hinta tulee kuitenkin olla sellainen, mihin myös vähävaraisemmilla kotitalouksilla on varaa.

Vähähiilisen liikkumisen mahdollisuudet ovat hyvin erilaiset eri kunnissa. Joissakin kunnissa polkupyörämatkan tavoitettavissa ei ole yhtään palvelua eikä julkisen liikenteen kehittäminen ole taloudellisesti kannattavaa (väkiluvun alhaisuus, polttoaineiden hinnat). Tämä on pystyttävä ottamaan huomioon ja yritettävä tarjota aitoja ratkaisuja kuntien tueksi.

Mahdolliset vaikutukset yrityksiin on tuotu hyvin esille.

Taloudellisten resurssien lisääminen kunnille hakemukseen perustuen ilmastosuunnitelman laatimiseksi on erittäin tarpeellinen. Sen rinnalla tulisi tarjota myös koulutusta asiaan. Tämä on tarpeen myös seurannan kehittämiseksi kunnissa.

Muut huomiot

Laissa olevien päästövähennysehdotusten, vuodelle 2030 vähintään 60 prosentin, vuodelle 2040 vähintään 80 prosentin ja vuoden 2050 vähintään 90 prosenttiin, pyrkien 95 prosenttiin, vertailuvuosi on 1990. Pohjois-Karjala on Hinku maakunta, jonka 13 kunnasta 8 kuntaa on Hinku kuntia. Hinku-verkoston tavoitteiden mukaisesti maakunnan Ilmasto- ja energiaohjelmassa 2030 yhtenä tärkeänä tavoitteena on 80 % päästövähennykset vuoteen 2030 mennessä. Vertailuvuotena on vuosi 2007, ei 1990. Päästövähennysten seuranta tapahtuu Suomen ympäristökeskuksen maakunnittaiseen päästölaskentaan perustuen. Se ei ulotu vuoteen 1990 asti. Tämä ero vertailuvuodessa vaikeuttaa Hinku maakuntien ja kuntien päästövähennysten onnistumisen arviointia verrattuna kansalliseen tasoon. Tätä eroa ei edelleenkään ole ehdotuksessa huomioitu. Vertailukelpoisuuden huomioiminen on erityisesti kuntien kannalta tärkeää, jotta vältetään resurssiniukkuuden vallitessa lisätyöltä ja seuranta olisi joustavaa.

28.06.2022

212/00.04.04/2022

Esityksessä on hyvin tuotu esille kuntien erilaiset lähtötilanteet ja mahdollisuudet (mm. resurssit pienissä kunnissa) ilmastotyöhön. Samoin on hyvin tunnistettu ja tuotu esille kuntien mahdollisuuden vaikuttaa ilmastokysymyksiin kaavoituksen, maankäytön, liikennesuunnittelun, energiayhtiöiden omistajaohjauksen, rakennusten lämmitystapavalintojen sekä koulutuksen ja julkisten hankintojen avulla. Myös haasteet maankäyttösektorin hiilinielujen ja -varastojen osalta on tunnistettu. Nämä haasteet ja mahdollisuudet toivottavasti tulevat näkymään myös kunnilta edellytettävässä ilmastotoimien toteutumisen seurannassa.

Kuntien ja maakuntien liittojen yhteistyö on päästöjen vähentämisen kannalta merkittävää ja avustava sekä tukeva rooli on maakuntien liitoille luonteva tehtävä

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
Metsä- ja ilmastoasiantuntija Sari Koivula
sari.koivula@pohjois-karjala.fi
puh. 0405186326

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.

1.7.2022

209/00.04.04/2022

Ympäristöministeriö
lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi YVA-lain ja SOVA-lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta ja luonnoksesta esitykseksi SOVA-asetuksen 1 §:n muuttamisesta (VN/7502/2022) / Ympäristöministeriö

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi YVA-lain ja SOVA-lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta ja luonnoksesta esitykseksi SOVA-asetuksen 1 §:n muuttamisesta

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto on tutustunut hallituksen esitykseen YVA- ja SOVA-lakien sekä näihin liittyvien lakien muuttamisesta. Keskeisin muutoksia ohjaava syy on valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskevien viranomaistehtävien hoito. Perinteisesti Ympäristöministeriön toimialaan kuuluvat tehtävät on päätetty siirtää Suomen ympäristökeskukselle (SYKE). Keskeinen syy muuttaa myös muita YVA- ja SOVA-lakeihin linkittyviä lakeja liittyy tähän tehtävien omistajuuden siirtoon.

Vastuuviranomaisen siirron perusteluissa on todettu, että YVA- ja SOVA-lain rajat ylittävä yhteistyö kuormittaa suhteettomasti ympäristöministeriötä tehtävien yhteiskunnalliseen vaikutukseen nähden. Vastaavasti SYKEN suurimpana heikkoutena tehtävän vastaanottajana mainitaan resurssien riittämättömyys tehtävien hoitoon. Tehtävien siirron mallikas eteneminen edellyttää, että molemmat osapuolet laativat tarkan suunnitelman tehtävien siirrosta ja sen edellyttämistä kehitystarpeista. Muuten siirretään resurssihaaste toiselle valtion organisaatiolle.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
ympäristöasiantuntija Jukka Nykänen
jukka.nykanen@pohjois-karjala.fi
puh. 050 412 0717

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.

21.6.2022

215/00.04.04/2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntönnö 9.6.2022, VN/17329/2022

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun VN-asetuksen muuttamisesta

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta Valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (Yritystukilain 2021–2028 asetusehdotus). Pohjois-Karjalan maakuntaliitto lausuu seuraavasti:

Asetusluonnoksessa ehdotettu 100 % tuki ELY -keskusten rahoittamissa elinkeinoelämäverkottuneissa tutkimushankkeissa monesta näkökulmasta tarkasteltuna ongelmallinen.

Ensinnäkin se rikkoo valtionavustuslain peruseriaatetta, jonka mukaan myönnettävä tuki ei saa kattaa hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää ja että tuen hakijan on osallistuttava hankkeen rahoitukseen.

Toiseksi asetusluonnos on ristiriidassa hanketoteuttajien tasavertaisen kohtelun periaatetta vastaan. Myös yritysten toimintaympäristöhankkeiden toteuttajien tulee jatkossakin osallistua omarahoituksella hankkeen kustannuksiin.

Kolmanneksi omarahoitus on välttämätöntä alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa vaadittavan kansallisen julkisen rahoituksen kokoamiseksi. Myönnettävä 100 %:n tuki hankaloittaisi ohjelman edellyttämän kunta- ja muu julkinen rahoitusosuuden kerryttämistä.

Neljänneksi asetusluonnoksessa ehdotettu tuen myöntäminen ilman omarahoitusosuutta ei ole ohjelman tuloksellisuuden kannalta hyvä menettely. On selkeästi osoitettu, että hakijoiden omarahoitusosuus hankkeissa parantaa toimijoiden sitoutuneisuutta toimintaan, tehostaa hankkeiden työtä ja tätä kautta lisää hankkeiden vaikuttavuutta.

Kokonaisuutena arvioiden asetusluonnosehdotus tuo epäselvyyttä hyvän hallinnon periaatteisiin, jossa hakijat saavat samantyyppisiin hankkeisiin saman tuen, riippumatta siitä, kuka toimii rahoittavana viranomaisena. Pohjois-Karjalan maakuntaliiton kanta on, että tukitaso täytyy olla jatkossakin sama 80 % maakuntaliittojen ja ELY keskuksen myöntämien, samankaltaiseen toimintaan liittyvien tuki-instrumenttien osalta. Tukitason nostaminen 100 %:n ei ole millään tavalla perusteltua eikä tuo toiminnallista ja tuloksellista hyötyä alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteuttamiseen.

21.6.2022

215/00.04.04/2022

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:

Elinkeino- ja innovaatioasiantuntija, Maarit Siitonen
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi
puh. 0400 668 149

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.

29.6.2022

239/00.04.03/2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntönnö 23.6.2022 Dnro VN/16546/2022

Lausunto Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen / Työ- ja elinkeinoministeriö

1. Merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen? (mikäli mahdollista perustele esim. tilastotiedoin ja tutkimusten valossa)

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan vaikuttaa merkittävästi erityisesti Suomen itärajalla sijaitsevien maakuntien aluekehittämisen lähtökohtiin ja aluetalouteen. Erityisen syvästi vaikutukset kohdistuvat rajamaakunnista Kainuuseen, Pohjois-Karjalaan, Etelä-Karjalaan ja Kymenlaaksoon - mutta osin myös laajemmin itäiseen Suomeen. Maakunnilla on ollut tiivistä yhteistyötä Venäjälle kaupan, matkailun, koulutuksen ja TKI-toiminnan aloilla sekä kansalaisyhteiskunnan tasolla. Kaikkein kriittisimmät haasteet ovat logistiikka ja saavutettavuus, energiakysymykset, yritysten korvaavien markkinoiden löytyminen sekä aluetalous.

Itä-Suomen saavutettavuus on suurissa vaikeuksissa. Sodan seurauksena aluerakenteen muutos on järjestyttävä. Itäisen Suomen yhteydet idän suuntaan ovat poikki ja myös yhteydet muihin suuntiin ovat heikot. Sodan seurauksena liikennöinti Saimaan kanavalla on käytännössä kokonaan pysähtynyt. Kuljetukset ovat siirtyneet maanteille mutta teiden kunto on jo ennestään heikko. Mikäli Saimaan kanavan liikenne siirtyy kokonaan maanteille, tarkoittaa se 52.500 rekkaa vuodessa jo muutenkin korjausvelkaa omaaville väylille. Myös rajaliikenne on supistunut dramaattisesti, millä on erityisesti vaikutuksia energiahuoltoon ja raaka-ainevirtoihin. Huoltovarmuus on turvattava uudessa tilanteessa. Rajaliikenteen pysähtymisellä on myös merkittävät vaikutukset kauppaan ja matkailuun. Koettu maariski saattaa Itä-Suomessa olla keskimääräistä suurempi vaikuttaen matkailuun ja Invest In -toimintaan. Matkailupalveluihin ja vähittäiskauppaan jää pitkäaikainen aukko venäläismatkailijoiden oleellisen vähentymisen vuoksi. Visit Finlandin kautta olisikin lisättävä panostusta Lakeland-alueen kansainväliseen markkinointiin.

Ratayhteydet ovat heikot ja kesän korjaukset Karjalan radalla kärjistävät tilannetta, kun junia on korvattu busseilla. Kun lentokerosiinien hinta nousi sodan seurauksena, on Joensuun ja Kajaanin lentoja supistettu. Lisäksi lentoyhteydet katkeavat syksyllä lähes kolmeksi kuukaudeksi kokonaan ostopalveluliikenteen uuden kilpailutuksen venymisen takia. Kiinteät tietoliikenneyhteydet ovat turvallisempia kuin mobiilit, mutta niillä on heikko kattavuus.

Toimintaympäristön muutos tapahtui käytännössä yhdessä yössä. Osa vaikutuksista on välittömiä, mutta osa on pitkän aikavälin vaikutuksia, joiden voimakkuus ja kesto selviävät vasta myöhemmin. Vaikutukset näkyvät elinkeinoissa, liikenteessä ja logistiikassa, turvallisuusympäristössä, energiataloudessa ja huoltovarmuudessa sekä koulutus- ja työvoimakysymyksissä.

Rajamaakuntana Ukrainan sota tuo Pohjois-Karjalalle huomattavasti keskimääräistä suurempia vaikutuksia koko maahan verrattuna. Kaikkalainen toiminta Venäjälle on hiljentynyt, palautuminen

29.6.2022

239/00.04.03/2022

vie vuosia, ellei vuosikymmeniä. Viennin osuus Venäjälle on 9 %, 130 miljoonaa euroa, tarkoittaen noin 1300 työpaikkaa. Yli 70 % on ollut metalliteollisuuden koneita ja tuotteita. Kymmenen suurinta viejää vastaa noin 70 - 80 % viennistä. Tuontivaikutus liittyy etenkin metsäteollisuuden raaka-ainehuoltoon (raakapuu, hake, puru) sekä lämmön ja sähköntuotantoon (energiahake). Polttoaineen hinnannousu vaikuttaa kannattavuuteen ja kuljetuskustannuksiin. Komponenttipula on lisääntynyt teknologiateollisuudessa. Saimaan kanava on tärkeä väylä alueen vientiin ja vesiteitse tapahtuvaan tuontiin pohjautuville liiketoiminnoille. Niiralan rajanylityspaikan investointipaketin liikennehankkeet menevät jäihin. Lomautuksia ja työvoiman vähennyksiä voi olla tulossa, jos Venäjän vientiin ei löydy korvaavia markkinoita. Työperäinen maahanmuutto lisääntyy ukrainalaisten osalta, venäläisten osalta sota toisaalta vähentää normaalia muuttoa, mutta on osin jopa lisännyt muuttohalukkuutta Venäjältä. Kausityövoiman saatavuus on epävarmaa. Koulutuksessa venäläisopiskelijat vähenevät, nyt heitä on maakunnassa noin 900. Toimintaympäristön muutosten vaikutuksista koko Itä- ja Pohjois-Suomen alueen kehittämiseen on teetetty maakuntien yhteistyönä erillinen selvitys.

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

Jokaisella maakunnalla on maakuntaohjelma, jossa on tunnistettu kyseisen maakunnan keskeisimmät elinvoiman lähteet. Tässä kriisissä toimet on kohdistettava eniten kriisistä kärsiville aloille ja alueille. On käynnistettävä toimia, joilla nopeasti hillitään negatiivisia vaikutuksia sekä luodaan tehokkaimmin ja vaikuttavimmin uutta kestävää kasvua. Nopeiden ratkaisujen avulla myös luodaan tulevaisuudenuskoa.

Keskeiset ratkaisut tähän tilanteeseen ovat:

1. Logistiikan uudelleenjärjestäminen
2. Yritysten korvaavat kansainväliset markkinat
3. Muuttuneen tilanteen energiaratkaisut
4. Aluetalouden vahvistaminen – erityisesti vihreä siirtymä ja investoinnit

1. Logistiikan uudelleenjärjestäminen

Kaikista keskeisin itäisen Suomen elinvoiman kannalta on logistiikan ja saavutettavuuden haasteiden ratkaiseminen. Kriisin myötä tavaravirrat siirtyvät itäisen Suomen ja satamien välille, kun Saimaan kanavaa ei voi käyttää. Samaan aikaan raaka-ainevirrat Venäjältä ovat pysähtyneet ja tämäkin liikenne siirtyy maan rajojen sisälle. Tässä tilanteessa on ensiarvoisen tärkeää siirtää mahdollisimman iso osa kuljetuksista raiteille. Raiteiden nykyinen välityskyky ei valitettavasti riitä.

2. Yritysten korvaavat kansainväliset markkinat

Elinkeinoelämän ja erityisesti kansainvälisten yritysten kannalta lentoyhteyksien turvaaminen on aivan välttämätöntä. Itäisessä Suomessa tämä koskettaa erityisesti Joensuuta ja Kajaania.

Venäjällä toimineille yrityksille on tärkeää löytää korvaavia markkinoita. Siksi erityisesti kansainvälistyvien yritysten vientiponnisteluista on vauhditettava kaikin keinoin.

3. Muuttuneen tilanteen energiaratkaisut

29.6.2022

239/00.04.03/2022

Energiatuonnin tyrehtyminen Venäjältä ja samaan aikaan yhteiskunnan voimakas sähköistyminen tarkoittaa sitä, että erityisesti itäinen Suomi tarvitsee hiilineutraalia uusiutuvaa energiaa. Fingrid Oyj:n arvion mukaan tuulivoima kuusinkertaistuu Suomessa tällä vuosikymmenellä. Itäinen Suomi on maastoltaan ja olosuhteiltaan erinomaista aluetta tuulivoimalle. Haasteena tuulivoiman yleistymiselle itäisessä Suomessa on Puolustusvoimien lakisääteisen aluevalvontatehtävän (mm. tutkajärjestelmä) turvaaminen ja tuulivoiman yhteensovittaminen. Itäinen Suomi huolehtii koko maan puolustusvelvoitteesta.

Tässä kehityksessä on erittäin merkittävä riski negatiiviselle kiertelle: Alan kokemuksen mukaan tuulivoiman rakentaminen ei ole käytännössä mahdollista Itä-Suomessa. Aiempien kielteisten kokemusten takia hankkeita ei ole juuri suunnitteilla lähelle itärajaa. Tämän seurauksena kantaverkkoa ei Itä-Suomessa kehitetä, kun ei ole tuulivoimaa. Tämä voi puolestaan johtaa siihen, ettei energiaintensiivinen teollisuus sijoitu alueelle. Tämä kierre voi johtaa merkittävään eriarvoisuuteen maan eri alueiden välillä. Samalla se johtaa koko ajan kasvavaan kuntien eriarvoisuuteen esimerkiksi kiinteistöverojen kehityksessä. Tuulivoiman esteiden purkamiseksi on löydettävä nopeasti ratkaisuja. Samalla on vauhditettava vaihtoehtoisten energiaratkaisujen kehittämistä. Energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta tukeva metsäpolitiikka on tässä tärkeässä roolissa. Fingridin kantaverkon itäisen linjan toteuttamista on vauhditettava ja suunnittelu käynnistettävä välittömästi (Lappi – Koillismaa – Kainuu – Pohjois-Karjala – Etelä-Karjala).

4. Aluetalouden vahvistaminen – erityisesti vihreä siirtymä ja investoinnit

Raja-alueohjelman resurssit tulee suunnata rajamaakuntiin ja tästä valtion käytävä neuvottelut komission kanssa.

Isojen vihreiden teollisten investointien liikkeellelähtö vauhdittaisi nopeasti aluetaloutta. Elvytysrahaston RRF uudelleensuuntaamisella jokaiseen rajamaakuntaan olisi mahdollista saada nopeasti uutta teollista toimintaa.

JTF-suunnitelmia käsiteltäessä tulee varmistua siitä, että bioenergian lisääntyvän käytön edellyttämiä toimia ja rakenteita (kuten biotermiinaalit) voidaan rahoittaa JTF:n kautta. Lisäksi ohjelmien toimeenpano tulee käynnistää niin nopeasti kuin mahdollista, jolloin tarvitaan myös ns. kansallista riskinottoa ohjelmien käynnistämiseen ennen lopullista EU-komission hyväksyntää.

3. Kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

Keskeiset ratkaisut tähän tilanteeseen ovat:

1. Logistiikan uudelleenjärjestäminen
2. Yritysten korvaavat kansainväliset markkinat
3. Muuttuneen tilanteen energiaratkaisut
4. Aluetalouden vahvistaminen – erityisesti vihreä siirtymä ja investoinnit

1. Logistiikan uudelleenjärjestäminen

Kaikista keskeisin itäisen Suomen elinvoiman kannalta on logistiikan ja saavutettavuuden haasteiden ratkaiseminen (erityisesti lentoliikenne ja raideliikenne). Elinkeinoelämän ja erityisesti kansainvälisten yritysten kannalta lentoyhteyksien turvaaminen on aivan välttämätöntä. Itäisessä Suomessa tämä koskettaa erityisesti Joensuuta ja Kajaania.

Kriisin myötä tavaravirrat siirtyvät itäisen Suomen ja satamien välille, kun Saimaan kanavaa ei voi käyttää. Samaan aikaan raaka-ainevirrat Venäjältä ovat pysähtyneet ja tämäkin liikenne siirtyy maan rajojen sisälle. Tässä tilanteessa on ensiarvoisen tärkeää siirtää mahdollisimman iso osa

29.6.2022

239/00.04.03/2022

kuljetuksista raiteille. Raiteiden välityskyky ei valitettavasti riitä. Infrastruktuuri-investoinneissa on huomioitava Saimaan kanavan sulkemisen ja laajemmin Venäjä-yhteyksiin liittyvät vakavat ongelmat Itä-Suomen teollisuudelle. Investointeja Karjalan ja Savon ratoihin on jouduttava ja ohjattava rahoitusta pikaisesti itä ratojen kapasiteetin nostoon ja perusparantamiseen.

Budjettiriihi (14 M€ + Saimaan kanavan määrärahan uudelleen suuntaaminen 95 M€):

- Logistiikkatuki Saimaan kanavaa käyttäneille yrityksille 10 M€
- Kansainvälisten junavaunujen käyttöönotto (ei budjettivaikutuksia)
- Lentoliikenteen katkoksen (15.8.-30.10.2022) estäminen Joensuuhun ja Kajaaniin sekä riittävän palvelutason turvaaminen (31.10.2022-30.7.2023) seuraavalla ostopalvelukaudella 4 M€
- Luumäki – Joutseno kaksoisraiteen, Joensuu – Imatra radan ja Savon radan välityskykyä parantavien toimien käynnistäminen 95 M€ (Saimaan kanavan kunnostukseen suunnitellun määrärahan uudelleensuuntaaminen)

Seuraava hallituskausi (lentoliikenne ja logistiikkatuki 50 M€ + raideliikennepaketti):

- Karjalan rata: Luumäki – Joutseno (koko hanke 211 M€), Joensuu – Imatra –hankkeiden toteuttaminen (koko hanke 205 M€)
- Savon rata: Kouvola-Kuopio radan parantaminen ja nopeudennosto (koko hanke 170 M€), Kuopio-Kajaani radan parantaminen (koko hanke 75 M€)
- Muiden Itä-Suomen ratojen välityskyvyn parantaminen ja sähköistys (ml. Joensuu – Kontiomäki) (100 M€)
- Lentoliikenteen jatkon varmistaminen Joensuuhun ja Kajaaniin elokuusta 2023 eteenpäin (10 M€)
- Logistiikkatuki Saimaan kanavaa käyttäneille yrityksille 40 M€
- Väylän investointi- ja suunnitteluohjelman päivittäminen muuttuneeseen Itä-Suomen logistiikkatilanteeseen

2. *Yritysten korvaavat kansainväliset markkinat*

Venäjällä toimineille yrityksille on tärkeää löytää korvaavia markkinoita. Siksi erityisesti kansainvälistyvien yritysten vientiponnisteluista on vauhditettava kaikin keinoin. Visit Finlandin kautta on lisättävä panostusta itäisen Lakeland-alueen kansainväliseen markkinointiin ja yhteyksiin.

Budjettiriihi (100 M€):

- Business Finlandin Itä-Suomi –ohjelma itäsuomalaisille korvaavia kansainvälisiä markkinoita hakeville yrityksille 100 M€ (samalla BF:n toimintojen vahvistaminen maakunnissa)

3. *Muuttuneen tilanteen energiaratkaisut*

Energiatuonnin tyrehtyminen Venäjältä ja samaan aikaan yhteiskunnan voimakas sähköistyminen tarkoittaa sitä, että erityisesti itäinen Suomi tarvitsee hiilineutraalia uusiutuvaa energiaa. Tuulivoiman esteiden purkamiseksi on löydettävä nopeasti ratkaisuja. Samalla on vauhditettava vaihtoehtoisten energiaratkaisujen kehittämistä. Energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta tukeva metsäpolitiikka on tässä tärkeässä roolissa. Fingridin kantaverkon itäisen linjan toteuttamista on vauhditettava ja suunnittelu käynnistettävä välittömästi (Lappi – Koillismaa – Kainuu – Pohjois-Karjala – Etelä-Karjala).

29.6.2022

239/00.04.03/2022

Budjettiriihi (30 M€):

- Periaatepäätös tuulivoiman esteiden purkamisesta tai vaihtoehtoisten energiaratkaisujen tukemisesta, budjetti tarkentuu jatkovalmistelussa
- Periaatepäätös Fingridin kantaverkon itäisen linjan toteuttamisesta ja suunnittelun käynnistämisestä (Lappi – Koillismaa – Kainuu – Pohjois-Karjala – Etelä-Karjala)
- Vaihtoehtoisten energiaratkaisujen tuki Itä-Suomeen (30 M€)

Seuraava hallituskausi (ka. tarkentuu myöhemmin, n. 100 M€):

- Fingridin itäisen linjan rakentamispäätös (kustannusarvio tarkentuu myöhemmin)
- Vaihtoehtoisten energiaratkaisujen tuki Itä-Suomeen (60 M€)
- Energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta tukeva metsäpolitiikka

4. *Aluetalouden vahvistaminen – erityisesti vihreä siirtymä ja investoinnit*

Raja-alueohjelman resurssit tulee suunnata rajamaakuntiin ja tästä valtion käytävä neuvottelut komission kanssa. Isojen vihreiden teollisten investointien liikkeellelähtö vauhdittaisi nopeasti aluetaloutta. Elvytysrahaston RRF uudelleensuuntaamisella jokaiseen rajamaakuntaan olisi mahdollista saada nopeasti uutta teollista toimintaa.

Loppuvuosi 2022:

- Raja-alueohjelman resurssien suuntaaminen rajamaakuntiin (neuvottelut komission kanssa), ei budjettivaikutuksia (yht. 92 M€)
- Isojen vihreiden teollisten investointien liikkeellelähtö (1-2 investointia / maakunta), elvytysrahaston RRF uudelleensuuntaaminen, ei budjettivaikutuksia (yht. n. 100 M€ pidemmällä aikavälillä)
- JTF:n kautta bioterminaalien mahdollistaminen (ei kustannusvaikutuksia)

Tulokset:

- Itä-Suomen tavaravirtojen siirtyminen raiteille, elinkeinoelämälle välttämättömän saavutettavuuden paraneminen (raiteet ja lentoliikenne) sekä logistisen kilpailukyvyn turvaaminen
- Uusien korvaavien kansainvälisten markkinoiden löytäminen yrityksille
- Yritysinvestointien liikkeellelähtö ja itäisen Suomen kilpailukyky investointikohteena
- Energiaomavaraisuuden kasvu uusiutuvilla energiaratkaisuilla, energian saatavuus ja kantaverkko tukemassa yritysinvestointeja
- Aluetalouden kestävä kasvu
- Tulevaisuususkon palauttaminen vaikeassa tilanteessa, yritysten toimintojen säilyminen ja kehittyminen Suomessa

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
yhteyspäällikkö, Jarno Turunen
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi
puh. 0400 818 352

29.6.2022

239/00.04.03/2022

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.

16.6.2022

92/00.04.03/2022

PKS Sähkösiirto Oy

www.pkssahkonsiirto.fi/kehittamissuunnitelma

Lausuntopyyntöne 25.5.2022 / verkkosivusto

Lausunto sähköverkon kehittämissuunnitelmasta / PKS Sähkösiirto Oy (2071638-o)

PKS sähkösiirto pyytää kommenttia sähköverkon kehittämissuunnitelman luonnoksesta. PKS sähkösiirto toteaa, että vaikka kyseessä ei ole virallinen lausuntopyyntö, voi palautetta antaa organisaation näkökulmasta. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kommentoikin kehittämissuunnitelmaa maakuntaliiton ja maakunnan näkökulmasta. Kehittämissuunnitelma on koostettu verkkopalveluun ja koostuu seitsemästä osiosta, jotka on nostettu lausuntopaperiin omiksi kohdiksi. Kyseisiin kohtiin annetut kommentit viedään verkkopalveluun samansisältöisinä.

Kehittämissuunnitelma

Osiossa kerrotaan muutoksista, jotka vaikuttavat sähkön jakeluverkkoon. Samalla kysytään energiankäyttöön liittyviä tietoja. Maakuntaliitolla ei ole kommentoitavaa osioon.

Strateginen ennuste

Osiossa pureudutaan syvemmälle aikaisemmin esitettyihin muutoksiin. Esimerkiksi väestön osalta todetaan, että väestö vähenee ja pohjana on käytetty tilastokeskuksen ennustetta väestönkehityksestä. Maakuntaliitto laatii tämän lisäksi myös oman väestöennusteensa, jota voisi käyttää osaltaan osiossa väestönkehityksen kuvaamiseen. Myös Pohjois-Karjalan ilmasto- ja energiaohjelmasta vuodelle 2030 voisi löytyä suuntaviivoja maakunnallisen tulevaisuuden ilmasto- ja energiatyön tarkasteluun. Strategisen ennusteen mukaan uusiutuvien energialähteiden käyttö lisääntyy, liikenne sähköistyy ja tuotanto hajautuu. Maakuntaliitto on tästä samaa mieltä.

Kehittämissuunnitelman lähtökohdat

Maakuntaliitolla ei ole kommentoitavaa osioon.

Ratkaisujen kustannusvertailu

Maakuntaliitolla ei ole kommentoitavaa osioon.

Pitkän tähtäimen suunnitelma

Osiossa tuodaan esille, että sähköautojen latauspaikat ja aurinkovoimalat lisääntyvät, joiden myös maakuntaliitto ennakoi lisääntyvän. Maakuntaliitto korostaa myös aurinkovoimapaistojen edellytysten huomioimista, koska mahdollisia hankkeita on jo julkisuudessa esitelty. Lisäksi osiosta puuttuu kokonaan tuulivoimalat ja tuulivoimapaistot ja niiden edellytysten huomioiminen.

16.6.2022

92/00.04.03/2022

Tulevat kehittämistoimenpiteet

Kehittämistoimenpideoiossa maakuntaliitto nostaa esille tarpeen turvata teollisuuslaitosten sähkönsaanti ja -varmuus sekä riittävä kapasiteetti myös tulevaisuudessa. Lisäksi maakunnan tahtotila on saada tuulivoimaa maakuntaan, mikä heijastuu etenkin Fingridin kantaverkolle, mutta on hyvä huomioida myös PKS sähkönsiirron verkostossa tarvittavilta osin. Niin ikään tärkeää on Pohjois-Karjalan maakunnan läpi kulkevan verkon varmistaminen Kainuusta Etelä-Karjalaan.

Lisäksi maakuntaliitto toteaa maankäytöllisinä huomioina, että voimassa olevassa Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040:ssä on esitetty energiahuollon osalta 110 kV:n suurjänniteverkosto sekä siihen liittyviä voimalaitoksia ja muuntamoita sekä 110 kV:n ja 400 kV:n pääsähkölinjojen yhteystarpeet. Maakuntakaava on hyväksytty 7.9.2020 ja saanut lainvoiman 8.7.2021, joten näiden oletetaan olevan pääosin ajan tasalla.

Tuulivoima-alueet on käsitelty 3.vaihemmaakuntakaavassa, jotka ovat yhä voimassa, mutta on tiedostettu, että niiden osalta olisi tarve laatia tuoreempia selvityksiä teemasta.

Aiemmat kehittämistoimenpiteet

Maakuntaliitolla ei ole kommentoitavaa osioon.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
maankäyttöasiantuntija, Heikki Viinikka
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi
puh. 050-5937269

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.

20.6.2022

210/00.04.03/2021

Joensuun kaupunki
kaupunkirakennepalvelut

Lausuntopyyntönnö 1.6.2022

Lausunto Latolankatu 23 asemakaavan muutoksesta – luonnosvaihe / Joensuun kaupunki

Latolankatu 23 asemakaavan muutoksella tavoitellaan osayleiskaavan mukaista merkittävää tiivistämistä ja täydennysrakentamista kohdealueella. Asemakaavan muutoksella lisätäänkin tontin rakennusoikeutta. Alueella sijaitsevat peruskorjauksissa olevat rakennus vuodelta 1985 on tarkoitus purkaa ja rakentaa tilalle uusia asuinrakennuksia. Asemakaava osaltaan toteuttaa yleiskaava ratkaisun tavoitetta rakentamistehokkuuden kasvattamiseksi keskeisillä alueilla palveluiden ja joukkoliikenteen reittien läheisyydessä, rakennuskannan ja kaupunkikuvan uudistamista sekä alueen arvostuksen lisäämistä.

Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa kaavamuutosalue sijoittuu taajamatoimintojen alueella (A) joukkoliikenteen ja pyöräilyn kehittämiskäytävän läheisyyteen. Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040 1.vaihe on hyväksytty maakuntavaltuustossa 13.6., mutta kaavassa ei ole osoitettu merkintöjä kaavamuutosalueelle. Maakuntakaava 2040 2.vaiheen kaavaluonnosta ollaan valmistelemassa. Tämä kaava kohdistuu pelkästään Heinäveden kunnan alueelle, eikä sillä ole siten vaikutusta asemakaavahankkeeseen.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää asemakaavamuutoksen tavoitteita hyvinä ja kannatettavina, eikä sillä ole niihin huomautettavaa. Maakuntaliitto korostaa kuitenkin taajaman sisäisen viherverkoston huomioimista kaavatyössä. Lisäksi maakuntaliitto toteaa Circwaste-hankkeen kokemusten myötä, että rakennus- ja purkutöissä tulisi hyödyntää työmenetelmiä, jotka auttavat minimoimaan rakentamisessa ja purkamisessa syntyvien jätteiden määrää sekä edistämään jätteiden kierrätystä. Rakentamisessa tulisi myös huomioida rakennusten pitkäikäisyys, jolloin rakentamisen ympäristövaikutus olisi pitkällä aikavälillä pienempi.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
maankäyttöasiantuntija, Heikki Viinikka
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi
puh. 050-5937269

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.

17.6.2022

89/00.04.03/2022

Joensuun kaupunki
kaupunkirakennepalvelut
kirjaamo@joensuu.fi

Lausuntopyyntönne 1.6.2022

Lausunto Petrankatu 2 asemakaavaehdotuksesta / Joensuun kaupunki

Petrankatu 2 asemakaavamuutoksella tavoitellaan kiinteistöin vanhan rakennuskannan purkamista ja asuntorakentamisen määrän lisäämistä tontilla. Tarkoituksena on toteuttaa tontille kaksikerroksinen asuinkerrostalo.

Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa kaavamuutosalue sijoittuu taajamatoimintojen alueelle sekä maakunnallisesti merkittävälle rakennetulle kulttuuriympäristöalueelle (Otsola). Maakuntakaava 2040 1.vaihe on hyväksytty maakuntavaltuustossa 13.6.2022. Kaavassa Otsolan maakunnallisesti merkittävää rakennetun kulttuuriympäristöalueen rajausta on muutettu ja samalla nimetty uudestaan Otsola-Kanervalaksi, mutta Petrankatu 2 sisältyy yhä aluerajaukseen. Maakuntakaava 2040 2.vaiheen kaavaluonnosta ollaan valmistelemassa. Tämä kaava kohdistuu pelkästään Heinäveden kunnan alueelle, eikä sillä ole siten vaikutusta asemakaavahankkeeseen.

Maakuntaliitto pyytää huomioiman rakennetun kulttuuriympäristöalueen merkintään kohdistuvat määräykset kaavatyössä. Muutoin maakuntaliitolla ei ole huomautettavaa Petrankatu 2 asemakaavaehdotukseen.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
maankäyttöasiantuntija, Heikki Viinikka
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi
puh. 050-5937269

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjamosta.

29.6.2022

230/00.04.03/2022

WSP Finland
Heikkilä Jouni
jouni.heikkila@wsp.com

Lausuntopyyntöne 17.6.2022

Lausunto maantien 486 jalankulku- ja pyöräilyväylä välillä mt488o - mt487, tiesuunnitelma Kitee

Suunniteltu jalankulku- ja pyöräilyväylä maantielle 486 sijoittuu kokonaan voimassa olevan maakuntakaavan (Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040) taajamatoimintojen (A) alueelle.

Lisäksi Kiteen keskustaajama on merkitty maakuntakaavaan seutukeskus, kohdemerkinnällä (c), jonka suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota mm. kävelyn ja pyöräilyn toimintamahdollisuuksiin.

Maakuntaliitto toteaa, että tiesuunnitelman mukaisella jalankulku- ja pyöräilyväylällä parannetaan kävelyn ja pyöräilyn toimintamahdollisuuksia myös maakuntakaavan tavoitteiden mukaisesti sekä edistetään osaltaan myös maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kestävästi liikkuemisen tavoitetta, jonka mukaan kävely ja pyöräily ovat houkuttelevia liikkumisvaihtoehtoja kuntakeskuksissa ja muissa taajamissa.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitolla ei ole muuta lausuttavaa tiesuunnitelmasta.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
valmistelijan titteli, Jyrki Suorsa
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi
puh. 050 466 8511

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.

Työ- ja elinkeinoministeriö

lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntönnö 6.5.2022 Dnro VN/558/2022

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi / Työ- ja elinkeinoministeriö

Nykytila ja sen arviointi

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun siirtämistä työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille on valmisteltu hallitusohjelman kirjauksen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeiluhankkeista saatujen kokemusten pohjalta. Lähtökohtaisesti kuntien roolin vahvistaminen työllisyyspalvelujen järjestäjänä on työttömyyden hoidon kannalta toimivaksi arvioitu ja kuntien toiveiden mukainen uudistus, jonka tavoite on parantaa työllisyyspalvelujen vaikuttavuutta. Esitetystä toteutustavassa on kuitenkin merkittäviä ongelmia.

Uudistuksen keskeisin ongelma on rahoitusmalli. Esityksen mukaan työvoimapalvelujen valtionosuus perustuisi pitkälti kunnan väestöpohjaan. Työikäisen väestön määrän painoarvo rahoituksessa olisi 70 % ja työttömyyden painoarvo 30 %. Malli kohtelee Pohjois-Karjalan kuntien kaltaisia korkean työttömyyden kuntia erityisen huonosti.

Esitetty Pohjois-Karjalan ja maakunnan kuntien kannalta täysin kestävä rahoitusmalli ei ole hyväksyttävissä ja se pitää muuttaa palvelutarpeen mukaiseksi. Rahoituskriteerien tulee olla vahvasti kytköksissä palvelujen paikalliseen tarpeeseen.

Toinen uudistuksen keskeinen ongelma on työvoimapalvelujen ja järjestämisvastuun siirtyminen 20 000 hengen työvoiman vähimmäismäärävaatimuksen takia suurella osalla maata kuntien yhteistoiminta-alueille. Keinotekoisien, väestömäärään pohjautuvien alueiden muodostaminen ei vastaa uudistuksen perustavoitetta. Vähimmäismääräraja ei

saa olla ehdoton. **Kuntien tulee voida itse päättää vapaaehtoisuuden pohjalta kyseiselle alueelle sopivimmasta ja tarkoituksenmukaisimmasta tavasta järjestää palvelut.**

Nykytilanteen kuvaus havainnollistaa hyvin nyt käytössä olevien työttömyyden hoitoon kehitettyjen palvelujen ja toimintamallien moninaisuuden ja samalla sen, että toimenpiteiden laajasta kirjosta huolimatta työttömyyden hoitaminen edellyttää entistä tehokkaampia toimintamalleja. Uudistus on näin ollen perusteltu, joskaan varsinaiseen työnvälityksen tehostamiseen ei juuri esitetä toimenpiteitä. Lisäksi monet esitetyt muutokset (mm. kunnilta poistuva mahdollisuus palkkatukityöllistämiseen ja työkokeilun enimmäiskeston lyhentäminen) heikentävät entisestään heikoimmassa asemassa olevien työttömien työllistymistä. **Esitetyt vaikeasti työllistyvien tilannetta heikentävät muutokset tulee korjata niin, että asiakkaita voidaan ohjata pitkäkestoisiin ja pitkällä tähtäimellä vaikuttavampiin palveluihin.**

Työvoimapalvelu-uudistuksessa on tärkeää mahdollistaa palvelujen järjestämisessä paikallisten erityispiirteiden huomiointi, joustavuus ja asiakaslähtöisyys. Lisäksi on varmistettava se, että valtakunnallisesti hoidettavat tietohallinto- yms. tehtävät tukevat saumattomasti paikallistason käytännön työtä. **Tehtävien siirron kuntiin tulee vahvistaa kuntien roolia työllisyyden hoidossa ja luoda puitteet paikallisiin erityispiirteisiin ja -tarpeisiin sekä kunnan muuhun, elinvoimaan ja osaamispalveluihin liittyvään tehtäväkenttään pohjautuville toimenpiteille ja lähipalvelulle.**

Tavoitteet

Uudistuksen yleisen tason tavoite on hyvä. Työvoimapalvelujen rahoitusmallin tulee kuitenkin olla paitsi kannustava, myös tarpeisiin vastaava ja oikeudenmukainen. Rahoituskriteereissä tulee huomioida paremmin työttömyyden taso ja siihen liittyvät haasteet. Työttömyyden hoitaminen on vaikeampaa korkean työttömyyden ja haasteellisten olosuhdetekijöiden kunnissa, joiden elinvoimaisuuteen vaikuttavat usein mm. väestörakenteen ikääntymiseen sekä toimialarakenteeseen ja infrastruktuuriin liittyvät haasteet. Tällaisissa olosuhteissa työttömyysjaksot helposti venyvät, työttömyyden hoitaminen vaikeutuu, osaavan työvoiman saatavuuteen tulee ongelmia ja työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelmat lisääntyvät.

Rahoitusmalli on korjattava oikeudenmukaiseksi. Kunnille siirtyviä tehtäviä vastaavien resurssien ja rahoituksen tulee siirtyä täysimääräisesti ei vain kuntakentälle koko maan tasolla vaan kaikkiin kuntiin, muuten uudistuksessa on sekä suuria voittajia että häviäjiä.

Keskeiset ehdotukset

Esityksen mukaan työvoimapalvelut siirretään kunnille. Käytännössä tehtävät siirtyvät kylläkin kuntasektorille, mutta vaaditun 20 000 henkilön vähimmäistyövoimamäärän takia suurimmassa osassa maata kuntien yhteistoiminta-alueille. Tätä perustellaan palvelujen

yhdenvertaisella saatavuudella ja päällekkäisyyksien välttämällä, mutta samalla vaatimus uhkaa vesittää uudistuksen alkuperäisen tarkoituksen työllisyyden hoidon ja kuntien muiden tehtävien lähemmästä yhteensovittamisesta.

Vaatimus vähintään 20 000 henkilön työvoimasta tarkoittaa esimerkiksi Pohjois-Karjalassa sitä, että maakuntaan voi syntyä vain kaksi yhteistoiminta-aluetta, sillä vuonna 2020 Joensuun kaupungin ulkopuolella työvoimaan kuului koko maakunnassa työssäkäyntitilaston tietojen mukaan vain noin 36 000 henkilöä. Esitetty työvoiman vähimmäisvaatimus tarkoittaisi siis sitä, että mikään muu kunta kuin Joensuu tai esimerkiksi Pielisen Karjalan tai Keski-Karjalan seutukunnat eivät yksin voisi muodostaa yhteistoiminta-aluetta. Niiden olisi joko oltava mukana Joensuun alueessa, mikä tarkoittaisi yhtä laajaa koko maakunnan kattavaa aluetta tai sitten jouduttaisiin muodostamaan ns. reikäleipämalli, jossa maakunnan pohjois- ja eteläosien kunnat olisivat samassa alueessa, vaikka kyseessä ei olisi lain tarkoittama yhtenäinen toiminnallinen alue.

Lakiin lisätty poikkeus järjestämistä vastuusta (kielelliset syyt tai työssäkäyntialueiden yhdistämisen välttäminen, mutta silloinkin vähintään 17 000 henkilön työvoima), mahdollistaisi Pohjois-Karjalaan periaatteessa kolme aluetta, mutta tarkoittaisi sitä, että Joensuun työssäkäyntialueen kuntia pitäisi liittää maakunnan etelä- ja pohjoisosien alueisiin, mikä rikkoi luontaisen työssäkäyntialueen. Ehdottomia rajoja ei tule asettaa.

Kuntien tulee itse voida päättää työvoimapalvelujen järjestämisessä sovellettavasta aluejaosta, järjestämistä vastavasta ja yhteistyöstä.

On tärkeää, että valtio sitoutuu korvaamaan tehtävien siirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Uuden, 22.5.2022 voimaan tulleen työvoimapalvelujen asiakaspalvelumallin kustannukset on huomioitava. Asiakaspalvelumalli tiivistää yhteistyötä lisäämällä työnhaun yksilöllistä tukea ja lisää siten myös palvelujen järjestämisen kustannuksia. Esityksessä asiakaspalvelumalli ja sen kustannukset on tuotu esille, mutta joissakin kohdin esityksessä puhutaan vuoden 2019 kustannuksista, joissa uusi asiakaspalvelumalli ei vielä ole mukana. **Rahoituksen mitoitusta tulee tehdä kaikkien siirtyvien tehtävien laajuuden ja vaatavuuden edellyttämällä tavalla.**

Esitettyjä rahoituskriteerejä perustellaan kannustavuudella, mutta malli ei vastaa riittävällä tavalla palvelutarpeisiin eikä sitä voi pitää oikeudenmukaisena. Työvoimapalvelujen tulisi perustua asiakkaiden palvelutarpeeseen. Työvoimapalvelujen tarve on suuri korkean ja pitkittyneen työttömyyden kunnissa, joissa väestörakenteeseen vielä usein liittyy haasteellisia piirteitä (tarve on suurempi mm. ohjauspalveluille, jotka liittyvät terveyteen, työkykyyn yms.). Ikääntyneiden, yli 55-vuotiaiden työllistyminen edellyttää erityistoimenpiteitä kunnissa, joissa ikääntyneitä työttömiä on paljon. Kuntien elinvoimaisuuden kannalta tärkeässä osaan työvoiman saatavuudessa, saavutettavuudessa, muuttoliikkeessä yms. on suuria eroja kuntien välillä, suuria

haasteita on erityisesti reuna-alueilla. Palvelujen saatavuus on turvattava myös harvaan asutuilla alueilla.

Maahanmuuttajien ja kansainvälisten osaajien työllistäminen on tärkeää paitsi kasvualueilla ja niillä alueilla, joilla jo on maahanmuuttajia, myös niillä alueilla, jonne uusia osaajia tarvitaan väestörakenteen ikääntymisen ja eläköityvien suuren määrän takia. Kansainvälisen maahanmuuton edistäminen pienille ja syrjäisille paikkakunnille edellyttää toimenpiteitä ja riittäviä resursseja.

Edellä esille tuoduista tarpeista huolimatta lakiesityksen mukaan 70 % rahoituksesta kohdentuisi työikäisen 18-64 -vuotiaan väestön määrän ja vain 30 % laajan työttömyyden käsitteen perusteella. Käytännössä valtaosa työttömyyden hoitamiseen tarkoitettua rahoituksesta siis jaettaisiin täysin riippumatta kunnan työttömyys- tai työllisyystilanteesta ja asiakkaiden todellisesta palvelutarpeesta. Malli suosii suuria kaupunkeja, joilla työmarkkinat jo lähtökohtaisesti toimivat usein keskimääräistä paremmin. Pohjois-Karjalassa työvoimapalvelujen rahoitus laskisi esityksessä olevan laskelman mukaan nykytilanteeseen verrattuna 35 euroa per asukas, noin 26 %. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeisessä ns. uudessa kunnassa menetysten merkitys on vielä suhteellisesti suurempi kuin nykyisessä kunnassa. **Rahoitusmalli vastaa tarpeisiin paremmin ja on oikeudenmukaisempi, kun kriteerien suhteet ovat toisinpäin eli laajan työttömyyden painoarvo on 70 % ja työikäisten 30 %.**

Koska kuntakohtaiset muutokset nykymallin ja tulevan rahoitusmallin välillä ovat suuret, **siirtymäajan on oltava viisi vuotta, niin että kokonaisuudessaan uuteen malliin siirrytään vuodesta 2029 alkaen.** Tähän siirrytään asteittain niin, että ensimmäisenä kokonaisuena vuonna eli 2025 toteutuu 20 %, seuraavana 40 % jne. Jos uudistus tulee voimaan 1.12.2024, ja siirtymäaika on esitetty kolme vuotta, rahoitus ei voi määräytyä kokonaisuudessaan laskennallisin perustein vielä vuonna 2026 kuten esimerkiksi luvussa 8 on todettu. Luvussa 12 puhutaan kahden vuoden siirtymäajasta.

Kunnat ovat olleet merkittäviä toimijoita palkkatukityöllistämässä, mutta eivät voisi uudistuksen jälkeen myöntää palkkatukea itselleen, joten kunnilta poistuisi oleellinen valtionosuuksilla tuettu työllistämisen muoto. Toisaalta uudessa mallissa kuntien vastuu työttömyyden kustannusten rahoituksesta laajenee ja vastuu myös kasvaa työttömyyden pitkittyessä. **Kunnilla on ehdottomasti jatkossakin oltava mahdollisuus palkkatukityöllistämiseen. Jos tämä ei ole mahdollista, kuntien muulla rahoituksella palkkaamat heikossa työmarkkina-asemassa olevat henkilöt tulisi lukea mukaan laajan työttömyyteen ja siten rahoituskriteeriin.**

Palkkatuen enimmäiskesto on tarkoitus uudistuksessa lyhentää. Erityisesti vamman tai sairauden perusteella myönnetyn palkkatuen keston tulisi voida olla pidempi kuin esitetty 10 kuukautta. Myös esitetty työkokeilun lyhentäminen kuuteen kuukauteen nykyisestä 12

kuukaudesta hankaloittaa heikommassa asemassa olevien tilannetta entisestään. Työkokeilun enimmäisaika tulisi pitää nykyisessä 12 kuukaudessa.

Asiakastietojen käsittelyyn ja tietorekisterien pitäjyyteen, tietosuojasetuksen edellyttämään tietojen minimointiin ja asiakkaiden oikeusturvaan liittyy joukko Kuntaliiton lausunnossaan esille nostamia vastuukysymyksiä ja tulkinnanvaraisuuksia, jotka on selkiytettävä ennen uudistuksen voimaantuloa.

Pääasialliset vaikutukset

Uudistuksen arvioidaan vahvistavan työllisyyskehitystä, joten sen taloudelliset vaikutukset on arvioitu positiivisiksi. Uudistuksessa luotava malli on toisaalta uusi ja merkittävästi nykymallista poikkeava, joten sen vaikutusten arviointi on vaikeaa ja arviointiin liittyy runsaasti epävarmuustekijöitä. Suuriin rakenteellisiin uudistuksiin liittyy aina myös riskejä, joten uudistuksen etenemistä ja vaikutuksia mm. kuntatalouteen ja palvelujärjestelmän toimivuuteen on seurattava tarkasti.

Kuntien tehtävät kasvavat uudistuksessa merkittäväällä tavalla. Valtio on sitoutunut korvaamaan tehtävien siirron myötä kunnille siirtyvät kustannukset ja myös siirrosta aiheutuvat muutuskustannukset täysimääräisesti. Lupauksista on pidettävä kiinni. Tämä edellyttää rahoitusmalliin korjaamista. Lisäksi erityisesti uudistuksen toteutuksen alku- ja siirtymävaiheeseen liittyy riskejä, jotka voivat näkyä odottamattomina tietojärjestelmä-, tila- yms. kustannuksina. Myös valtion tietojärjestelmäpalvelujen kustannusten arviointiin liittyy huomattavaa epävarmuutta. **Palvelujen toimivuus ja rahoitus on kaikissa tapauksissa taattava.**

Mallin rahoituskriteereissä painottuu vahvasti työikäisen väestön määrä työttömyyden ja todellisen palvelutarpeen kustannuksella. Pohjois-Karjalassa esitettyjen kriteereiden käyttöönotto merkitsisi ilman siirtymäkautta rahoituksen pienentymistä 35 eurolla asukasta kohden, noin 6 milj. euroa vuodessa. Tätä ei voi pitää hyväksyttävänä, varsinkin jos sopeuttamiseen käytettävissä oleva siirtymäkausi on lyhyt. Pohjois-Karjala on maakunta, jota rasittaa maan korkein työttömyys. Huhtikuussa 2022 työttömien osuus työvoimasta oli Pohjois-Karjalassa 12,5 % eli 3,4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin maassa keskimäärin. Lisäksi työvoima ikääntyy ja kohtaanto-ongelmat lisääntyvät. Sekä korkea työttömyys, että työllisyyskehityksen turvaaminen edellyttävät toimenpiteitä ja riittäviä resursseja. **Siirtymäkauden on oltava viisi vuotta.**

Työttömyyskriteerin pientä painoarvoa perustellaan esityksessä erityisesti kannustinvaikutuksella: mikäli kriteerin painoarvo olisi suuri, kunnalla ei olisi kannustinta vaikuttaa työttömyyden alenemiseen, sillä korkea työttömyys tuo sille valtionosuuksia. Mikäli luottamus kuntien toiminnan motiiveihin on näin heikko, rahoitusmalliin olisi voitu yrittää rakentaa työllistämiseen kannustavaa tuloksellisuuselementtiä sen sijaan, että päädytään määrittämään 70 % rahoituksesta työikäisten määrän pohjalta - siis täysin

riippumatta siitä, miten vaikuttavia työllisyystoimenpiteitä alueella tehdään. Esitettyä mallia ei voi pitää kannustavana.

Uudistuksessa muutetaan myös työttömyysturvan rahoitusvastuun kohdentumista kuntiin. Työttömyysturvan rahoitusvastuun laajentumisesta aiheutuva laskennallinen vaikutus kuntien rahoituksen tasapainoon on negatiivisin Pohjois-Karjalassa.

Työttömyysturvan rahoitusvastuun muutokset on tarkoitus tasata uudistuksessa erillisellä tasausmenettelyllä. Tästä lupauksesta on ehdottomasti pidettävä kiinni.

Asiakkaiden kannalta palvelujen oletetaan uudistuksessa paranevan, kun palvelut voidaan paremmin linkittää kuntien muuhun tehtäväkenttään ja paikallisiin erityispiirteisiin. Palvelujen saavutettavuus puolestaan paranee, mikäli palveluverkosto uudistuksen yhteydessä odotusten mukaisesti laajenee. Samalla on kuitenkin pidettävä huoli siitä, että palvelujen laatu ei eriydy eivätkä pienet erityisryhmät jää ilman palveluja. Esitetystä rahoitusmallista Pohjois-Karjalan työttömyyden ja työllisyyden hoitoon käytettävissä oleva rahoitus pienenee neljänneksellä. Vaikka rahoituksen laskun vaikutus tulee täysimääräisenä voimaan vasta siirtymäajan jälkeen, on vaikea uskoa, että palvelut rajusti laskevilla resursseilla paranevat esitetyllä tavalla. **Rahoitusmallia on muutettava oikeudenmukaisemmaksi, jotta palvelut voidaan turvata. Pohjois-Karjalan kunnat tulevat olemaan valtaosin menettäjiä myös samaan aikaan voimaan astuvissa sote-uudistuksen siirtolaskelmissa. Molempien uudistusten negatiiviset vaikutukset tulisivat merkittävästi heikentämään kuntien taloutta.**

Uudistuksessa siirtyy huomattava joukko TE-toimistojen työntekijöitä kuntiin, ja myös muita henkilösiirtoja eri organisaatioiden välillä tapahtuu. Siirrot edellyttävät hyvää henkilöstö- ja muutosjohtamista ja henkilöstön tukemista.

Suuri osa nykyisistä TE-palveluista toimii paikallisina palveluina, mutta vaativampia tehtäviä ja yhteisiä tietovarantoja hoidetaan myös tulevaisuudessa valtakunnallisesti keskitettyinä. Näiden palvelujen toimivuuteen ja tasapuoliseen saatavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kansainväliseen rekrytointiin liittyvän EURES-palvelun valtakunnallinen koordinaatiotehtävä on ollut Pohjois-Karjalan TE-toimistolla. Alueella olevan henkilöstön osaamisen hyödyntäminen on tärkeää myös uudessa työvoimapalvelumallissa.

Toimeenpano ja seuranta

Mittavan rakenteellisen uudistuksen onnistumisen takaamiseksi on tärkeää toimia suunnitelmallisesti ja ennakoivasti. Palvelut ja henkilöstön tuki on turvattava tehtävien siirtovaiheessa. Uudistuksen toimeenpanon vaikutuksia ja erityisesti resurssien riittävyttä on seurattava.

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitetyllä lakiuudistuksella on useita liittymäkohtia perustuslain eri pykäliin. Kansalaisten osalta merkityksellisiä asioita ovat mm. yhdenvertaisuuteen ja yksityisyyden suojaan liittyvät kohdat, joiden perustuslain mukaisuuteen uudistuksen toteutuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Toukokuussa asiaa käsitellyt Kuntaliiton hallitus piti omassa lausunnossaan hallituksen esitystä perustuslain mukaista kunnallista itsehallintoa rajoittavana. Syynä on vaatimus kuntien yhteistoiminnasta. Kunnallista itsehallintoa rajoittavana voidaan pitää myös esitettyä kuntaa tai työllisyysaluetta koskevaa arviointimenettelyä, joka voisi käynnistää alueiden yhdistämiseen tai muuttamiseen johtavan neuvottelumenettelyn.

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Yleiset säännökset

Lain mukaan julkisten työvoimapalvelujen järjestämisen tulee perustua elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin ja muutosten ennakointiin sekä asiakkaiden palvelutarpeeseen. Myös rahoituksen tulisi perustua esitettyä vahvemmin palvelutarpeeseen, niin että järjestettävät palvelut vastaisivat asiakkaiden tarpeita ja esimerkiksi laissa edellytettyyn ennakointiin olisi resurssit.

Järjestämisvastuu

Vaatimus vähintään 20 000 henkilön työvoimasta sopii huonosti lain tarkoitukseen. Vaatimus voi rikkoa luontaiset työssäkäyntialueet ja muodostaa toiminnallisen esteen työvoiman liikkuvuudelle ja saatavuudelle. Vaatimus voi myös hankaloittaa uudistuksessa tavoiteltua TE-palvelujen linkittämistä kuntien muuhun tehtäväkenttään. Suomessa on vain alle 30 kuntaa, jotka täyttävät työvoimamääräkkriteerin ja pystyisivät järjestämään tehtävät yksin. Tehtävät ovat siis siirtymässä kuntasektorille, mutta käytännössä kuntien yhteistoiminta-alueille, jotka päätettäisiin vähimmäiskoon pohjalta. Ehdottomia työvoimapohjaisia rajoja ei tule asettaa. **Kuntien tulee voida itse päättää yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta varmistuen sen, että aluejako ei muodosta esteitä työvoiman liikkuvuudelle ja saatavuudelle.**

Työnantajalle myönnetyt tuet

Kunnat eivät voisi myöntää palkkatukea itselleen. Näin ollen kunnilta poistuisi oleellinen valtionosuuksilla tuettu työllistämisen muoto. **Kunnilla tulee jatkossakin ehdottomasti olla mahdollisuus palkkatukityöllistämiseen.** Muuten riskinä on, että muut tahot eivät pysty työllistämään vaikeasti työllistyviä ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien tilanne vaikeutuisi entisestään. Mikäli kuntien palkkatukityöllistäminen ei ole jatkossa mahdollista, vaikeasti työllistyvien muunlainen työllistäminen kuntiin olisi huomioitava rahoituskriteereissä. Muiden työnantajien palvelukseen palkkatuella työllistetty henkilö

luetaan rahoituskriteerin pohjana olevan laajan työttömyyden piiriin. Mikäli kunta palkkaa omiin tehtäviinsä (esim. ulkoilualueiden kunnossapitoon tms.) muulla rahoituksella kuin palkkatuella työllistymisen kannalta haasteellisiin ryhmiin kuuluvia henkilöitä, jotka ovat palkkatuella työllistyviin rinnastettavia, nämä tulisi lukea laajan työttömyyden piiriin ja siten rahoituskriteeriin.

Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

Työvoimaviranomaisella on oltava käytössään työvoimapalvelujen tarjoamiseksi tarvittavat välttämättömät tiedot asiakkaista. Tämä koskee kaikkia työllisyysasioiden parissa työskenteleviä ml. tietojen vaihto hyvinvointi- ja työllisyysalueiden välillä, mikä on tärkeää mm. monialaisen tuen tarpeen arvioinnissa.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen on tuettava työvoimaviranomaisen paikallistason käytännön työtä. Yhteistyön kehittämis- ja hallintokeskuksen ja työvoimaviranomaisen välillä on oltava saumatonta. Myös valtakunnallisesti hoidettavien tehtävien tehokkuuteen on kiinnitettävä huomiota.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttaminen

Esitetty valtionosuuden laskentamalli ei ole oikeudenmukainen kummassakaan uudessa tehtävässä. Esityksen mukaan työvoimapalvelujen valtionosuudesta 70 % kohdentuisi työikäisen 18-64-vuotiaan väestön määrän ja vain 30 % laajan työttömyyden käsitteen perusteella. Käytännössä valtaosa työttömyyden hoitamiseen tarkoitetusta rahoituksesta siis jaettaisiin täysin riippumatta kunnan työttömyys- tai työllisyystilanteesta ja asiakkaiden todellisesta palvelutarpeesta. **Rahoitusmalli vastaa paremmin tarpeisiin ja on oikeudenmukaisempi, kun kriteerien suhteet ovat toisinpäin. Eli laajan työttömyyden painoarvon tulee olla 70 % ja työikäisten määrän 30 %.**

Työttömyysturvan valtionosuus kohdentuisi esityksen mukaan pelkästään työikäisten 18-64 vuotiaiden mukaan. Myös tämä esitys on epäoikeudenmukainen, koska kuntien kulut työttömyysturvan rahoituksesta kohdentuvat hyvin pitkälti työttömyyden tason mukaisesti. Lisäksi Pohjois-Karjalan työttömyyden rakenne on koko maata vaikeampi ts. kustannuksia työttömyysturvan rahoituksesta tulee varmasti suhteessa koko maata enemmän. Työttömyysturvan valtionosuuksissa tulee käyttää samaa perustetta kuin esitimme peruspalvelujen valtionosuuteen eli laaja työttömyys 70 % ja työikäiset 30 %.

Esityksen perusteella siirtymäajaksi jäisi vain 2 vuotta ja yksi kuukausi. **Siirtymäajan on oltava viisi vuotta uudistuksen voimaantulosta laskettuna.**

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:

maakunta-asiamies Kimmo Niiranen

etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi

puh. 0400 529 479

Liitteet

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.

17.8.2022

201/00.04.04/2022

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausuntopyyntönnö 21.6.2022 / VN5424/2020-MMM-1

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista ja maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023-2027 sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksista edellä mainituiksi laeiksi. Lakien avulla toteutetaan EU:n maatalousrahaston tuella rahoitettavaa Suomen CAP-suunnitelmaa. CAP-suunnitelmalla on iso merkitys Pohjois-Karjalan maakunnan kaltaisten maaseutuvaltaisten maakuntien kehittämiseen.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto korostaa maaseutu- ja maatalouspolitiikan toimenpiteiden yhteensovittamista muuhun aluekehitykseen ja elinvoiman edistämiseen. On tärkeää varmistaa, että eri rahoituslähteiden työnjaolla ja koordinaatiolla tuetaan aluekehityksen vaikuttavuutta. Edellä olevan perusteella tulee tunnistaa ja varmistaa, että:

- Laadittavat alueelliset maaseudun kehittämissuunnitelmat ovat linjassa maakuntastrategian, maakuntaohjelman ja muiden alueellisten ohjelmien (kuten alueelliset metsäohjelmat ja ilmasto- ja energiaohjelmat) kanssa. Myös maakuntaohjelmiin sisältyvien älykkään erikoistumisen strategioiden linjaukset tulee ottaa huomioon.
- Alueitasolla yhteensovittetaan toimenpiteet muiden EU-rahoitusohjelmien ja kansallisten ohjelmien kanssa. Erityisen tärkeää yhteensovittaminen on EAKR-, ESR+ ja JTF-rahastoista rahoitettavien hankkeiden kanssa.
- Ylimaakunnallista yhteistyötä edellyttävien hankekokonaisuuksien sujuva toteuttaminen mahdollistetaan. Esimerkiksi Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelman toteuttaminen edellyttää ylimaakunnallista yhteistyötä.

Em. yhteistyön ja koordinaation näkökulmasta on perusteltua, että muodostettavaan seurantakomiteaan nimetään myös maakunnan liittojen edustus.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää tuettavaa toimintaa koskevia säädöksiä hyvinä. On tärkeää, että rahoituksella mahdollistetaan mm. laajakaistainvestoinnit.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

17.8.2022

201/00.04.04/2022

Lisätietoja:

Kehittämisjohtaja Risto Poutiainen
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi
puh. +358 40 546 9649

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.

8.8.2022

118/04.00.00.01/2020

Työ- ja elinkeinoministeriö
lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntönnö 24.6.2022 Dnro VN/8737/2019-TEM-148

Lausunto oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) ohjelmaehdotukseen ja alueellisiin siirtymäsuunnitelmiin liitettäväksi Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 – EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan sekä niitä koskeva ympäristöselostus

Ohjelmaehdotus

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan "Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027" liitettävästä JTF-ohjelmaehdotuksesta, alueellisista siirtymäsuunnitelmista sekä niitä koskevasta ympäristöselostuksesta.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto korostaa, että JTF-rahoituksella tulee vastata turpeen energiakäytön muutoksesta aiheutuviin aluetaloudellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin. Maakuntaliitto pitääkin tärkeänä sitä, että JTF-rahoitusta voidaan käyttää riittävän laajasti ja monipuolisesti näiden aluetaloudellisten vaikutusten korvaamiseen. Elinkeino toiminnan uudistaminen ja monipuolistaminen ja niitä edistävä TKI-toiminta, uudelleen koulutus ja uusien taitojen hankkiminen sekä turvetuotannosta poistuvien alueiden ennallistaminen ja jälkikäyttö ovat avainasemassa. Lisäksi maakuntaliitto haluaa korostaa nuorille suunnattavia toimenpiteitä.

Ohjelmaan tulee kirjata se, että alueelliset vaikutukset on kuvattu ja perusteltu yksityiskohtaisemmin alueellisissa suunnitelmissa. Käytetty tilastoaineisto ei tuo kaikkia alueellisia ja sosiaalisia vaikutuksia esille. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa ao. vaikutukset ovat suuremmat kuin ympäristöselostuksessa viitatussa PTT:n selvityksessä on esitetty. Tätä on Pohjois-Karjalan alueellisessa suunnitelmassa tarkemmin esitelty ja perusteltu.

Turpeen energiakäytön muutoksesta johtuva biomassan lisääntyvä käyttö ja sen edellyttämät biotermiinaali-investoinnit tulee ohjelmassa varmistaa. Turpeen energiakäytön muutos vaikuttaa merkittävästi alueelliseen energiahuoltoon, johon myös parhaillaan käytävä Ukrainan sota heijastuu ja vahvistaa entisestään tätä vaikutusta. Edellä olevan perusteella korostuu kotimaisen puuraaka-aineen saatavuuden lisääminen ja mm. sen edellyttämien puu- ja biomassan termiinaali-investointien mahdollistaminen JTF-rahoituksella. Näillä toimenpiteillä on merkittävä työllisyys- ja aluetaloudellisuusvaikutus ja ne ovat selkeästi JTF-asetuksen artikla 8 mukaista toimintaa. Biomassan lisääntyvä käyttö voidaan toteuttaa kestävästi eikä se ole ristiriidassa DNSH-periaatteen kanssa.

Biomassan käytön merkittävyyttä korostaa Pohjois-Karjalassa ja muualla Itä-Suomessa se, että vaihtoehtoiset turpeen energiakäyttöä korvaavat ratkaisut ovat rajalliset. Esimerkiksi tuulivoiman rakentaminen on käytännössä estynyt.

8.8.2022

118/04.00.00.01/2020

Ohjelmassa on tärkeä korostaa TKI-toimenpiteiden ja uusien innovaatioiden merkitystä elinkeinotoiminnan uusiutumisessa. Näillä on myös selkeä yhteys työllisyyteen ja yritystoimintaan. Tällaisia ovat esimerkiksi innovaatiot, jolla korvataan turvetta kotieläintuotannossa, puutarhatuotannossa tai havupuiden taimituotannossa.

Ohjelman tärkeimpiin kohderyhmiin tulee lisätä kunnat, kuntien elinkeino-yhtiöt ja yhdistykset. Kunnilla ja kuntien elinkeino-yhtiöillä on tärkeä rooli, paitsi energiatuotannon uudistamisessa myös elinkeinotoiminnan uudistamisessa ja monipuolistamisessa. Yhdistyksissä on puolestaan rooli työllisyyden edistämässä ja syrjäytymisen ehkäisyssä.

Ohjelma-asiakirjan kohtaan "Alueiden väliset, rajat ylittävät ja valtioiden väliset toimet" tulee lisätä, että yhteistyö CAP-suunnitelman kanssa on tärkeitä. CAP-suunnitelmalla on monta liittymäpintaa JTF-rahoituksen kanssa – esimerkiksi liittyen maaseudun yritystoiminnan kehittämiseen tai turvetuotantoalueiden jälkikäyttöön ja ennallistamiseen.

JTF-rahoituksen toimeenpano on tärkeitä aloittaa mahdollisimman nopeasti jo syksyllä 2022 kansallisella riskillä. Näin voidaan varmistaa alueellisten suunnitelmien nopea käynnistys ja rahoituksen käyttö tilanteessa, jossa tarvitaan toimenpiteitä muutoksen hallinnassa alueellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämisessä.

Alueelliset siirtymäsuunnitelmat

Alueelliset siirtymäsuunnitelmat on laadittu hyvin ja niissä on otettu huomioon eri näkökannat ja tarpeet kattavasti. JTF-koordinaatioryhmä on ollut tärkeä foorumi alueellisten suunnitelmien valmistelussa tiedonvälityksen, tiedonvaihdon ja yhteisen keskustelun areenana.

Pohjois-Karjalan alueellinen suunnitelma on tehty valmisteltu yhteistyössä alueellisten ELY-keskusten kanssa sekä tiiviissä yhteistyössä alueellisen toimijaverkoston kanssa.

Pohjois-Karjalan alueellisessa suunnitelmassa on esitelty ja perusteltu laajemmin alueellisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Suunnitelmassa käytetty PTT-raportti ja siihen sisältyvä tilastoaineisto ei tuo kaikkia alueellisia ja sosiaalisia vaikutuksia esille.

Ympäristöselostus

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteaa, että Gaia Consulting Oy:n laatima EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) ympäristöselostus on laadittu riittävällä tarkkuudella ja tukee kansallisen ohjelman ja maakuntien alueellisten suunnitelmien valmistelua ja toimeenpanoa ja seuranta.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiinnittää huomiota ympäristöselostuksessa mainittuun PTT-raporttiin. Raportissa käytetty tilastoaineisto ei tuo kaikkia alueellisia ja sosiaalisia vaikutuksia esille. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa vaikutukset ovat suuremmat kuin em. PTT:n selvityksessä on esitetty. Tätä on Pohjois-Karjalan alueellisessa suunnitelmassa tarkemmin esitelty ja perusteltu.

8.8.2022

118/04.00.00.01/2020

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto haluaa lisäksi tuoda esille uusiutuva energia ja energiatehokkuus – kohtaan lisättäväksi seuraavaa. Metsänhoidon menetelmillä voidaan vaikuttaa bioenergian kestävyteen ja luonnon monimuotoisuuteen. Esimerkiksi bioenergian korjuu taimikonhoidossa ja nuorten metsien hoidossa ei vaaranna vanhojen tai luonnontilaisten metsien monimuotoisuutta. Muissa metsissä talousmetsien luonnonhoidon menetelmillä voidaan niin ikään varmistaa luonnon monimuotoisuutta (mm. riittävä lahoppuun määrä). Lisäksi luontotyyppien uhanalaisuutta koskevassa kohdassa on hyvä huomioida, että kyseessä eivät ole pinta-alat vaan lukumäärät: 76 % uhanalaisista metsäluontotyypeistä ei ole 76 % pinta-alasta vaan erilaisista lehdoista, tunturikoivikoista jne.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
Kehittämisohtaja, Risto Poutiainen
risto.poutiainen@pohjois-karjala.fi
puh. +358 40 546 9649

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.